

במטווח האש

יישובי הדרום ניצבים שוב מול מטחים בלתי פוסקים, השכנים על הגבול מנסים לערער את שגרת החיים שלהם כדי לצבור נקודות בזירה המקומית והבינלאומית // גברת מאירי, דוברת מועצה אזורית שער הנגב, וגברת ש' תושבת שדרות משתפות בהיערכות ובהתמודדות

הוא משמר את הקהילה, ובעצם את החוסן הנפשי, אותו מקבלים מהערכות ההדדית, וכך מתאפשר לשמור על מורל גבוה. הילדים מסודרים, הם אינם מפסידיים חומר לימוד, ההורים יכולים לחזור לעבודה מבלי לחשוש לגורל הילדים אם נשמעת אזעקה, מצב בו הגננות והמטפלות צריכות להכניס תוך זמן קצר קבוצת ילדים גדולה למרחב המוגן.

די להיזכר בנס שאירע לפני כשבועיים, כשרקטה נחתה בחצר של מבנה גן ילדים. המחשבה עולה מאליה, מה היה מתרחש אילו הייתה הנפילה בשעת הפסקה, פרק הזמן הקצר מהאזעקה ועד לנחיתת הרקטה כמעט אינו מאפשר להכניס קבוצת ילדים גדולה למרחב מוגן".

עשן מלוא האופק

החיים בעוטף עזה אינם פשוטים כלל, ההווה היא של חוסר ביטחון, והסיכוי כי אנשים יעזבו את המקום גבוה. "למדינה יש אינטרס להשקיע בחמש הרשויות בעוטף עזה", טוענת מאירי. "יישובי עוטף עזה מרחיקים את הגבול ובכך מספקים הגנה על מרכז הארץ. ההתמקדות היא בהטבות לזוגות צעירים, להם יש פוטנציאל לפתח את היישובים; אישורים מואצים, בירוקרטיה מואטת. יש אצלנו פרויקט שנקרא 'בתי עבודה', אנשים מקבלים בית שנבנה עבורם לשכירות במשך חמש שנים, לאחריו הם רוצים לרכוש את הבית, כספי השכירות ששולמו הופכים להון עצמי, והם צריכים להוסיף את היתרה.

במקום שתיה בריחה מיישובי עוטף עזה, הביקוש רב על ההיצע. ראשי המועצות השקיעו משאבים רבים כדי להגדיל את מספר התושבים. היישוב נחל עוז זכור ממבצע 'צוק איתן', כששיכל את הילד דניאל טרגרמן הי"ד מפגיעה של פצמ"ר. יישוב זה השתקם ושמר על מורל גבוה, ועכשיו נבנית שם שכונה שלישית.

הרשויות הבינו כי צריך כוח צעיר כדי למלא את השבילים ברוח נעורים והציעו את הטוב ביותר עבור הצעירים. כמעט אין בקשה אותה הגשנו למדינה והסברנו את נחיצותה לטובת האזרחים שנענינו כלפיה בסירוב. הרשויות קשובות לצרכים של האזרחים ביישובי העוטף".

כיצד מתמודדים התושבים בתקופה האחרונה עם

לעשייה.

עוטף עזה מחולק לחמש רשויות, תחתן יש יישובים וקיבוצים המתמודדים עם חיים בלתי צפויים ואבק מלחמה שלא מצליח להתפזר. גברת עדי מאירי דוברת מועצה אזורית שער הנגב משתפת בהתמודדות ובהיערכות לקראת מצב שיוגדר כמצב חירום, בהפקת הלקחים מהסבכים הקודמים. במשך שנים הם מנסים לתרגל שמירה על שגרה גם בעתות מלחמה, אבל כשזה מגיע, היא מעידה, זה לא קל.

חוסן קהילתי

כיצד אתם ערוכים לסבב הלחימה הבא?

"ברמה הטכנית אנו ערוכים היטב, הציבור מתורגל. הסקנו הרבה מסקנות מ'צוק איתן', ובהתאם לכך פעלנו בהיערכות לסבב הבא שאנחנו מקווים שלא יבוא". לדבריה, אחרי מבצע 'צוק איתן' והטראומה המנטלית, הנפשית והכלכלית שחוו אזרחי עוטף עזה, אנשי המקצוע למדו את המערכת וניסו להפיק לקחים מתוך הבנה מעמיקה וחקר ההתמודדויות הסוציאליות במהלכו ולאחריה.

"גילינו שהמפתח לחוסן תלוי בקהילה. בשלוש-ארבע השנים האחרונות חיזקנו קהילות באמצעות פעילויות משותפות, תנועות, חיבור בין גילים קרובים כדי ליצור הוואי משותף.

אנשים יצאו מהבית לחודש וחצי, הם היו צריכים להתמודד במקום חדש עם הילדים בלי אפשרות לצאת למקום העבודה, לא היה להם בסיס קהילתי, כך שההורים לצד הילדים המושעממים עברו תקופה לא קלה וגם תקופת השיקום הייתה ארוכה וקשה".

הכיוון שאליה חתרו במסגרת הפקת הלקחים הוא למצוא אלטרנטיבה לאופן הפינוי במבצע צוק איתן - פינוי בצורה יחידנית. "בצוק איתן אנשים התפנו בצורה אינדיבידואלית לקרובים ולמכרים במרכז, היום לכל יישוב יש יישוב מארח במרכז, בצפון או בדרום, הילדים ערוכים להיקלט במוסדות הלימוד שם, ואחת לתקופה אנחנו מעדכנים את מספר הילדים שיש לנו בכל שכבה ליישוב שאמור להיות היישוב המארח, על מנת שיוכלו להיערך לקלוט את התלמידים בעת הצורך.

כאשר יישוב שלם מעתיק את מקומו ליישוב מקביל,

ר. זהבי

ש

ני ילדים על מזון, יושבים קרוב לאמא, עיניים מבוהלות, מצועפות בדמעות. אבא ואימא מנסים להישמע בטוחים, אבל הבהלה מלווה את מילותיהם המרגיעות. שעות של שהות בחדר ממוגן הצליחו לערער גם אצלם את הביטחון כי הפעם הסבב יהיה קצר.

קרוב לשעה 1:00 בלילה, ילדי שדרות נמים את שנתם, המבוגרים הצטרפו אליהם, ובבתים בודדים מסיימים לאסוף את השאריות משבת ולהזדרז לאגור כוחות ליום של מחר, יום של שגרה בשדרות. מתיחות ביטחונית מורגשת באוויר, אבל לא הגיעה הודעה לגבי מצב חירום או מצב מלחמה, אין צורך לפנות יישובים והמקום נחשב לבטוח. מחר יבוא עוד יום של עבודה, לימודים, קניות וסידורים, כך הם לפחות מקווים.

קולות אזעקה עולים ויורדים ממלאים את החלל. המנגינה הצורמת הזו לא חדשה עבור תושבי שדרות, אבל בכל פעם מחדש היא מצליחה לבקוע את הלב שדימה להיות יצוק מברזל.

הילדים המתורגלים בריצה למרחב מוגן בעת אזעקה יוצאים ממיטותיהם. זה הזמן שבו הם אמורים לבצע את הפעולות שאליהן אומנו. בבית וגם בבית הספר לימדו אותם לשלוט ברגעי האימה הללו.

ממקדים מבט

נראה כי העיסוק בצפון הסיט לרגע את המבט מהגבול הדרומי. אבל תושבי הדרום וכמיוחד דרי יישובי עוטף עזה, לא הוסטו ממצאות החיים שאיתה הם מתמודדים. הם הורגלו בסבבי האזעקות, ראשי המועצות וצוותותיהם עושים מאמצים מאז מבצע 'צוק איתן' להיות ערוכים טוב יותר לקראת הסבב הבא שהיה צפוי.

אלו שהיו חשופים, ללא מרחב מוגן בהישג יד, קיבלו מענה במהלך ארבע השנים האחרונות, אך קשה לצוות על הרגש, ומרכזי חוסן מלאים בפניות של אזרחים אחוזים רגשות פחד, כבודות, מצב רוח מדכא וחוסר מוטיבציה

י. סלומון

טרור העיפונים במספרים

תהליך ההסלמה ברצועת עזה עודנו בעיצומו. צעדות השיבה עדיין לא פסקו, וטרור העיפונים הולך וצובר תאוצה. הנתונים המספריים הגבוהים שוב מספקים לנו הצצה בנוסח מתמטי.

במשך **כחודשיים ימים**, מאז יום שישי כ"ח בניסן, מצאו תושבי עזה אמצעי חדש לפעולה נגד ישראל: העיפונים. בעלות נמוכה של ניילון, כפיסי עץ וחומרי בערה או חבלה, הם מחוללים נזקים עצומים.

מדי יום נשלחים מרצועת עזה **עשרות עיפונים** המכילים חומרי נפץ ובערה. צעירי חמאס מ"יחידת העיפונים" עושים זאת בעיקר בשעות הצהריים ואחר הצהריים. בשעות אלו הרוח נושבת לכיוון מזרח, ונושאת עימה בקלות את העיפונים לעבר יישובי עוטף עזה.

עד עתה שוגרו יותר מ-**600 עיפונים**. מרבית העיפונים הם "עיפוני תבערה". כמו כן, שוגרו גם עיפונים ובהם מסרי תעמולה, הכתובים בערבית ובעברית ומופנים לדעת הקהל הישראלית. על חלקם צוירו צלבי-קריס. עיפון אחד שוגר למטרות צילום, ואליו הייתה מחוברת מצלמה שנועדה לתעד את אירועי "צעדות השיבה".

ביום ראשון השבוע, כ' בסיוון, שלחו הפלשתינים עיפון שאליו מחובר מטען חבלה. העיפון נפל בשטח ישראל אך בחסדי ד' לא התפוצץ ונוטרל ללא נפגעים.

מעל **400 עיפונים** יורטו בטכנולוגיה ישראלית. בצעדה של יום שישי כ"ו באייר הפילו רחפני היירוט כארבעים עיפונים באזור הגבול. למרות ניסיונות היירוט, הצליחו לחדור לשטח ישראל כ-200 עיפונים.

עיפוני התבערה שנחתו בישראל גרמו למעל **200 שריפות**, שכילו כ-**25 אלף דונם**. ביניהם נמנו כ-**9,000 דונם** שטחי חקלאות. מתוכם **5,000 דונם** של שדות חיטה, ולמעלה מ-**2,100 דונם** ביערות קק"ל.

משרד החקלאות מתמודד מול המצב בצורה מקורית, הוחלט לתמרץ את החקלאים ששטחיהם סמוכים לגדר המערכת ולחלק סיוע כספי לכל חקלאי שיזרז את קציר החיטה והשעורה, כך שיסתיים מוקדם מתמיד. התמריץ יינתן בתשלום של עד **60 שקלים** לכל דונם שייקצר עד כ"ז בסיוון. מדובר בשטחים בהיקף של עד **40,000 דונם**. סך הסיוע שהוקצב לתמיכה זו הינו עד **2 מיליון שקלים**.

עד עתה כבר הוגשו **25 תביעות נזיקין** על ידי החקלאים שנפגעו. ביום ראשון השבוע הורה ראש הממשלה לקזז מהרשות הפלשתינית את כספי הפיצויים.

תושבי האזור מזכירים, כי מלבד הנזקים הכספיים הכבדים בשל ההצתות, ישנו חשש גדול גם מפני פגיעה ארוכת טווח בחורש הטבעי, באוכלוסיית הצבאים המתרבה באזור ובמגוון הזוחלים וצמחי הבר המאפיינים את הנגב המערבי. ע' ל', חקלאי מעוטף עזה, מסכם ואומר: "לא הכול נמדד בכסף..."

מטחי קסאמים. מאז תקופת ההתנתקות המצב בשרדות הפך לבלתי נסבל, וב"עופרת יצוקה" וב"צוק איתן" ביקשו לעצור את נחשול השיגורים. ההצלחה הייתה מוגבלת והעיר שדרות נותרה חשופה.

נראה כי העשור האחרון ובמיוחד לקחי מבצע "צוק איתן" הביאו את המדינה לחשיבה מחודשת גם לגבי תושבי שדרות. עשרות מרחבים מוגנים נבנו ברחבי העיר. אזעקת צבע אדום נותנת עשר עד חמש עשרה שניות של מציאת מחסה, כך שפיזור מרחבים מוגנים זה המינימום הנדרש להגנה על הנפש.

את ש' ניתן לשמוע תוך כדי נסיעה למקום העבודה. "מצד אחד קשה פה מבחינה מורלית, אבל מצד שני אין ברירה אלא להמשיך את החיים", היא אומרת. "הצבא לא נתן הנחיות של מצב מלחמה או מצב חירום, אז לכאורה אמורים להמשיך להתנהל כרגיל, אבל זהו מצב חירום, אין ספק בכלל בעניין. מצד שלישי, אנחנו חיים במצב חירום כבר שנים, זה לא חדש לנו, ואנו לחלוטין מתורגלים לצערי".

למרות מציאות החירום אתם מתפקדים כרגיל?

"אנחנו חייבים להמשיך את השגרה, לטובת כולם. כדי שהילדים יצליחו להתגבר על הטראומה, כדי שהעסקים יפרחו. נמשיך לגור פה כי אין לנו לאן ללכת, וכי לא נהיה אלה שנברח, כי אם אנחנו נזוז הטיילים יעופו על תל אביב".

שומרים על הבריאות

כיצד מגיבים הילדים בתקופות הללו?

"הילדים חוו טראומה קשה כשגרנו הרבה יותר קרוב לגבול וללא חדר ממוגן. היום המצב טוב יותר. לצערי הרב הם מתורגלים, יודעים לרוץ לבד לממ"ד, לא מפחדים באמצע הנסיעה לבית הספר ויודעים איך להרגיע את החברים סביבם. הם בטיפול רגשי רציף, ואני משתדלת לזכור שאומנם זו שגרת החיים שלהם ולזה הם רגילים, אבל זה לא מצב נורמלי, והוא מחייב טיפול."

טיפול נפשי הפך לחלק מהשגרה בשרדות. גם המבוגרים סביבי מתחילים אט אט להבין שטיפול הוא לא מילה גרוועה למי שגר שנים ארוכות באזורי מלחמה וחי שנים ארוכות תחת מתח גדול. אנחנו לא יודעים מאיפה זה יבוא ומתי זה יבוא, אבל יודעים שזה יבוא ומתוחים באופן קבוע."

מערכות הביטחון נשמעות בטוחות בנוגע ליישובי הדרום לעומת הצפון, שם הגורמים העוסקים בעורף דאוגים. האם גם האזרחים מרגישים רגועים על הגבול?

"אין ספק שבשנים האחרונות תושבי שדרות יש יותר שקט. בסייעתא דשמיא, כיפת ברזל הפכה את שדרות למקום הרבה יותר הגיוני למגורים, אבל אנחנו לא בטוחים. רעש הפיצוץ מעל הראש או הנפילה בשטח פתוח מאחורי הבית שלי לא מעניקים יותר מדי תחושה של ביטחון. זהו ביטחון מדומה שאנחנו רק מחכים שיתפוצץ, זה כמו לחיות באיזו בועה."

גם העסקים בשרדות בתקופה זו במצב מלחמה. לא ניתנה הוראה לסגור את בתי העסק, אבל אנשים מעדיפים לקנות רחוק מאזור הסכנה. מי שנפגע אלו בעלי העסקים."

יושבי ארץ הקודש נחשפים לניסים ונפלאות, ניסים גלויים של נפילות בשטחים פתוחים ובאזורים שבהם לא נמצאו אנשים. אך עדיין ארגוני הטרור מעבר לגבול משיגים את אפקט ההפחדה. תושבי עוטף עזה מרגישים חשופים, נזקקים לטיפולים נפשיים, עיפונים מצליחים להפר את שלווה נפשם ולכלות דונמים גדולים של תבואה, לערער את היציבות הכלכלית ולהעמיד את המדינה כולה על הרגליים האחוריות.

נדמה כי הזחיות בכל מה שנוגע לעורף הדרומי היא חלק בלתי נפרד מהיחס ליכולות של הכוחות הישראליים בכל הזירות. הפתרונות השונים שמציעה המדינה ליישובי

ההסלמה?

"לא קל להסביר לילדים ברוגע כשהכול אפוף עשן. כשאוטובוס של הסעת תלמידים נוסע ומשני צדדיו בוערים שדות, קשה להרגיע את הילדים. אנחנו עובדים במקביל עם מרכזי חוסן", משתפת מאירי בכאב.

"מרכזי חוסן מופעלים בחמש רשויות עוטף עזה: אשכול, שדות הנגב, שדרות, שער הנגב וחוף אשקלון", אומרת מאירי. "מרכזים אלו נועדו להקמת תשתיות מוכנות לעתות חירום ברמה יישובית ואזורית; טיפול בנפגעי חרדה, פיתוח וקידום תוכניות סיוע ברמה הפרטנית, משפחתית וקהילתית, פיתוח וקידום החוסן הקהילתי, יצירת מנגנוני פעולה וכן הכשרות והשתלמויות לתקופות של חירום."

במרכזי חוסן מוצאים האזרחים מענה לקשיים ולהתמודדות נפשיות. יש בהם עובדות סוציאליות ומטפלות משפחתיות, קהילתיות וגם באופן פרטני במידת הצורך. הם מתואמים עם השירות הפסיכולוגי ועם צוותי החירום ביישובים. הפנייה למרכזי חוסן לקראת סוף השבוע הקודם הייתה בשיא, אנשים הרגישו כי הם מאבדים את עצמם בסכבי הלחימה הללו. לא הוכרז על מצב חירום וגם לא על מצב מלחמה, אבל המציאות שעליה מדווחים האזרחים היא מציאות חירום.

עדי מאירי, דוברת מועצה שדות הנגב, מציינת כי החיים בשדות הנגב הינם טובים יותר מהיישובים המקבילים כמו חבל אשכול. "על כל עיפון תבערה אחד שלנו הם מקבלים שניים, כל דונם אדמה שנשרף פה להם נשרפים שניים. נראה כי המצב שם הוא פחות מרגיע מאשר פה", היא מביעה את התסכול. "25,000 איש גרים פה, משקיעים בהם מיליארדים, ופתאום עיפון בשקל וחצי מערער את המשוואה."

שגרת מלחמה

ש', תושבת שדרות, נותנת אף היא תמונת מצב על ההתמודדות עם סכבי הלחימה בגבול העזתי. אזרחי שדרות רגילים לשגרת מלחמה, אבל יחד עם זאת אינם משלימים עם המציאות הקשה.

במשך שנים ארוכות התמודדו תושבי שדרות לבד בזירה. המדינה נגררה פעם אחר פעם למבצעים לאחר

הדרום נותנים תחושת ביטחון, אך הרבה מעבר לכך הם לא יכולים לתת.

יותר נכונות לגמור את הסכב בדרום, יותר פתיחות לקרוא את המפה משני צדי הגבול, יוכלו לאפשר בס"ד גם ליישובי עוטף עזה את הטבעי ביותר: ביטחון במרחב הביתי.